

„Nekem ez így most jó”

Bojár Iván András
és a Gallery MAX

Új, kortárs színtereket bemutató sorozatunkban ezúttal Bojár Iván Andrást kérdeztük, hogy több mint tíz év elteltével, korábbi galériás kalandja után miért pont egy világvárvány közepén vág bele újra, szerinte miről szólhat egy galéria, sőt a művészet vagy egyáltalán az életünk. A beszélgetés egy személyre szabott tárlatvezetés keretében történt, a *Női (ir)realitások* című kiállítás terein.

JJ: Hogyan történt? Mi előzte meg, hogy egyszer csak itt vagy?

Bojár Iván András: Nem tudom. Teljesen irracionális módon történt. Már több mint fél éve laktam a Szent György-hegyen, élveztem, hogy elbújhatok, és elkezdhetem végre írói pályámat. Majd visszajöttem szeptemberben egy hétre Budapestre elintézni néhány futó ügyemet, amiket azóta se intéztem el, viszont beleugrottam a galériába. Kaptam egy lehetőséget. Régről ismerem a Max City új centermanagerét, Kovács Zsófiát, aki májusi kinevezésekor nagy lendülettel vágott bele, hogy új életet leheljen a házba, és úgy érezte, a művészet, a kultúra jó médium lehet erre. Hívott, nézzem meg azt a helyiséget, amit galériának szán. Kijöttem, és elámultam. Kis túlzással akkora teret mutatott, mint egy szint a Ludwig Múzeumban. Ilyen méretű hely nincs a városban, hiszen kortárs galériás tevékenységgel nem lehet kitermelni egy ekkora hely költségét. Már önmagában ez a tény nagy lehetőségeket rejt. Tudta, hogy már volt egy galériám (az OctogonArt Galéria a Várfok utcában) hosszú évekkel ezelőtt, 2006 és 2009 között. Egész jól prosperáló intézmény volt, amit a világválság fújt el. Belevágtam ismét, és október 29-én megnyitott a Gallery MAX.

JJ: Mindjárt rátérünk, de még egy kicsit fessegetném a múltad. Mi változott benned? Hogyan alakult át – ha átalakult – a vélekedés a hazai kortárs képzőművészetről?

BIA: A tapasztalatom sokat változott, ez biztos. Az OctogonArt idejében meghatározó volt számomra Szalóky Károly közelsége

a Várfok utcában, óhatatlanul hatott rám a tanácsaival, baráti segítségével. Konzervatív és feszes galériakoncepciót képviselt, és azt adta át nekem, én pedig igyekeztem a tanításának megfelelően galériázni. Most, tizenkét év elteltével viszont azt látom, hogy a művészet nagyon megváltozott. Sokkal kevésbé arisztokratikus, nagyságrendekkel közvetlenebb. A gyűjtők, az érdeklődők, a közönség és a művészek attitűdje is egészen más lett mára, közelebb kerültek a szereplők egymáshoz. Ma már nem ördögötől való az a mű-

vész sem, aki szeretné eladni a munkáit. Korábban a szakralizált műtárgyak, a művészet templomaiban felkent alkotók dolgai, ha meg is jelentek a magántérben, ott is valamiféle áhítatot árasztottak magukból – aki a közellükbe kerül, kvázi érezze magát megtisztelve. Ez most nincs. És ez engem iszonyatosan felszabadított.

↑
BOJÁR Iván András
Fotó: Berényi Zsuzsa

↑
Gallery MAX, 2021
Fotó: Berényi Zsuzsa

Gyerekkorom óta sok képpel volt módomban találkozni, számtalan festmény ment át a kezemen, azt a fura mágiát, ami egy kép kisugárzásában rejlik, sokszor és sokféle módon éltem meg. Dolgoztam a Szépművészeti Múzeum Régi Képtárában, a Magyar Nemzeti Galériában, mégis örülök, hogy eljutottunk oda, hogy nem kell hanyatt esni a műtárgyak közelségétől. Szerintem jól járunk vele mindannyian, hogy nem ez a korhangulat most. Kortárs esetében még fontosabb ez, hiszen nem az a kortárs művészet, ami ma készül, hanem ami a ma érvényes formanyelvén napjaink aktuális társadalmi, szellemi, lelki, művészeti problémáiról beszél.

JJ: Mivel kezdődött a kalandod a művészetel? Kiért, miért rajongtál?

BIA: A művészettörténet szakot akkoriban, amikor én jártam oda, a középkor imádata lengte át. Meghatározó tanárainknak, Marosi Ernőnek és Tóth Sándornak a középkor volt a mindene. Nem is nagyon tanította a 20. századot senki, de nem volt kérdés, hogy mi ezt megtanuljuk, ha úgy tetszik, magánszorgalomból, hiszen ez a mi saját korunk. Leginkább az utazások formálták a látásmódunkat. Kamaszként a szurrealizmusba voltam belehabarodva. A Budapesti Történelmi Múzeum restaurátor-műhelyében, ahol anyám dolgozott restaurátorként, és néha bevitt magával gyerekkoromban,

ki volt akasztva egy plakát, úgy öt-hat éves koromban sokat nézegettem, Shirley MacLaine volt rajta, és Salvador Dalí festette. Egy filmplakát volt, Shirley szétfolyt a sivatagi tájban. Mágikusan hatott rám, és amikor tizenöt évesen rajzolni kezdtem, a szurreális rajzaimban öntudatlanul felbukkant. Ezt azonban csak évtizeddel később fedeztem fel, olyannyira a tudatalanomba költözött a plakát látványa.

Még egy jellemző történet. Izgatottan vártam itt, Budapesten 1978-ban a Pompidou megnyitását. Apám egyik barátja, Heller János, aki a Szabad Európa Rádiót tudósította Nyitrai János néven, tudta ezt, és postán eljuttatta nekem a nyitókiallítás, Salvador Dalí életmű-kiállításának katalógusát, ami maga volt a vászonborítós csoda, előtte sosem láttam hasonlót. Ezek erős korai impulzusok voltak.

JJ: Később, az octogonartos korszakban milyen művészet érdekelt?

BIA: Jellemző rám a mohóság, minden érdekel. Sem műfajra, sem médiumra, sem irányzatra vagy alkotókra nem tudom leszűkíteni. Ha visszanezék, akkor is azt látom, mennyi mindennel foglalkoztam. A Deák Erika Galériában olyan kiállítást szerveztem, ami a modern építészetnek a kortárs festészetben belüli reprezentációját járta körül, annak a folyamatnak az elejét ragadta meg, amikor

a festők elkezdtek festészeti témaként tekinteni a blokkházakra. Az Octogon újság is fontos példa arra a fajta gondolkodásmódra, ami a leginkább az enyém. Igyekszem gondolatokat, ötleteket, képeket összeszedni a világ minden tájáról, majd a fejemben meglévő rendszer szerint összerakni, átadni, és nézni a hatást. Az általam szerkesztett Octogon minden egyes lapszáma egy vezérgondolatot járt körbe. Ugyanezt a szemléletet viszem bele a galériázásba, és igazán ez a szellemi öröm izgat.

JJ: Mit szeretsz a legjobban a galériás tevékenységben?

BIA: A művészekkel való kapcsolódást, és ahogy mondtam az előbb, számtalan kép él a fejemben. Ezeket szeretem kitenni, összetelni, egyben látni, és rácsodálkozni arra az összképre, ami így létrejön. Azt hiszem, kicsit infantilis és szentimentális a viszonyom a galériához. Amikor kész a kiállítás, minden a helyén van, eltölt egy jó érzés. „Milyen jók ezek, mennyire hatnak egymásra, milyen viszonyok alakulnak ki a kiállított képek közt, és miként keverednek párbeszédbe néhányan közülük” – ezek a rácsodálkozások adják a legtöbb élvezetet nekem.

↑
 Kiállítási enteriőr a *Női (ir)realitások* című tárlaton,
 2021, Gallery MAX

JJ: Ez világteremtő tevékenység? A galériások saját világot teremtenek?

BIA: Van, aki igen. Például Vörösváry Ákos az Első Magyar Látványtárban világot teremtett. Ott egy Gulácsy-rajz mellett elfér egy pásztorfaragás, vagy egy Csontváry-festmény mellett egy gyerekrajz. De én nem merném magam ahhoz a komplex látásmódhoz hasonlítani, ami neki van.

JJ: A Gallery MAX első csoportos tárlata a *Titkos kert* volt. Miért épp ezzel nyitottatok?

BIA: A *Titkos kert* nem egy rendezett városi park, sem egy liget, sokkal inkább a belső kert. Az a belső világ jelenik meg, amit ugyanúgy gondoznunk kell, mint egy kertet, különben elvadul. A művészek szépen nyírt vagy elvadult belső kertjei jelentek meg a munkákon, amelyeken a sokféle élő szervezet bonyolult szövetei mögül ösztönvilágunk állatai leskelődnek. A művészek munkáiban gyakran előjön ez a fajta önreflexív munka, nekik az a hivatásuk, hogy ezt a belső munkát láttatják.

JJ: Hogyan választottad ki a művészeket?

BIA: Ennek a galériának közvetlen előzménye, hogy 2019-ben rendeztem a Loft B111-ben, a Budafoki úton egy viszonylag nagy kiállítást *Budapest Bizarre* címmel, ahol tizennégy művész munkáit állítottam ki. Olyanokét, akik húsba vágó érvényességgel beszélnek arról a világról, amelyben mi itt és most élünk. Az ott szereplő művészek közül többeket áthoztam ide a Gallery MAX-ba is. Vannak olyanok, például a Verebics-lányok, akikkel pályájuk elején az OctogonArtban dolgoztunk együtt, és most

újra itt vannak mint a középnemzedékhez tartozó, befutott művészek.

JJ: A *Női (ir)realitások* hogy jött létre? Mi érdekelt a női nézőpontban?

BIA: Régóta osztom a követelést, hogy adjunk nagyobb teret a nőknek. Eleve nemigen szeretek férfiakkal dolgozni, inkább csajokkal. Aktív vagyok a facebookos diskurzusokban, leellenőrizhető, hány posztot írtam arról, mennyire örülnék, ha a társadalom irányításában több nő venne részt, női miniszterelnöke lenne Magyarországnak, több nő kapna szerepet cégek vezetésében. Ahol ilyesmivel találkozunk, igazságosabb és sikeresebb társadalmakra lelünk. Lásd Dániát, Új-Zélandot, Észtországot. Abszurdnak tartom, hogy a társadalom több mint ötven százaléka nő, ehhez képest még a nők is férfiakra szavaznak, mégpedig szexista, homofób, nőellenes férfiakra. Nem értem az egészet, úgy ahogy van, de eddig ez a házi használatú zsörtölődésem.

Az igazi válasz a kérdésre pedig az, hogy érdekelt, miként jelenik meg a művészetben a női nézőpont, mindaz, amit egy pasi nem láthat, vagy nem úgy. A festészet nagy korszakaiban és izmusaiban a férfiszem dominálta a művészi látásmódot. A férfiak megmutatták, hogyan látják a világot, reflektáltak egymás művészetére, de ezekből a diskurzusokból a nők többnyire kimaradtak, esetleg műzsaként szerepeltek. Az érdekelt, van-e valójában női festészet, vagy csak művészet van. Ezt a kiállítást már csak online megnyitással tudtuk kezdeni, Oltai Kata tartott egy egyetemi óra színvonalú megnyitót a témában.

JJ: Kert, női nézőpont - mi lesz a következő tárlat, azaz mi a kiállítási program, van-e irány?

BIA: Nincs irány. A galéria lehetőséget ad arra, hogy beleássam magam különböző területekbe, és ami érdekel, ott mélyre fúrok. Geometrikus absztrakt kiállítás lesz a következő, nagyon érdekel, kik vannak a pályán, mit csinálnak. *(Lapunk megjelenésekor már áll a kiállítás. A szerk.)* Régi mániám összerakni azt a szellemi áramlatot a magyar fotóban, ami úgy nevezhető, hogy Kertész-hatás, az André Kertésztől induló elfogadó, szemlélődő attitűd, a humanista realizmus, ami a mai napig tetten érhető a magyar fotóban, és százéves tradíció lassan. Az *élő Kertész-örökség* - mondjuk, ez lehetne egy kiállítás címe.

Jelenleg is áll pop-up fotókiállításunk a házban, mert ArtCity néven összeállt egy kortárs program egy újabb ezer négyzetméteres térben. *Fénylenyomat* címmel már beérkezett kortárs fotósok munkáit, *Átmeneti állapot* címen pedig fiatal pécsi festők képeit mutatom be. Családi, szentimentális viszony fűz Pécs városához, könyvet is írtam róla, ez az egyetlen olyan város Budapest mellett, melynek zenéje, festészete, irodalma, belső tradíciója, folyóirata, színháza társulata, könnyűzenei élete, azaz saját civilizációja van. Szerintem nagyon is érdemes a pécsi festészetre figyelni, követem őket, nyilván ez a pécsi szál is vissza fog térni valamilyen formában.

JJ: A Max City nincs messze?

BIA: Miért lenne? A Lánchídhoz képest a 14-es kilométerkő gyalog is csak két óra kilépve, kocsival érkezőknek pedig nincsenek parkolási gondjaik. Szentendrére is elmegy az ember, ahogy Dunaújvárosba vagy a Paksi Képtárba is. A 80-as, 90-es években Fehérvárra is mindig eljutottunk. Olyan galériát kell csinálnom, hogy kijöjjenek. Nekem ez így most jó.